

Budil, Vendelín (Smola, Benjamin), herec, divadelní ředitel a režisér, narozen 19. 10. 1847, Praha, zemřel 26. 3. 1928, Plzeň.

Narodil se do rodiny válečného invalidy Josefa Antonína a Alžběty Budilových na Starém Městě. Položil základ herecké tradice ve své rodině po další generace. Hereckému řemeslu se věnovala jeho dcera Anna Steimarová, vnučka Jiřina Steimarová, pravnučka Evelýna Steimarová s dcerou Annou Polívkovou a pravnučkou s dcerou Jiří a Barbara Kodetovi. Vystudoval českou reálku v Praze v roce 1865, již za svých studií se herecky angažoval, konkrétně v německém Schwestkově divadle u Mikuláše, v ochotnickém spolku na Smíchově, v Karlíně či v hostinci u Anděla. V červnu roku 1867 působil v Prozatímním divadle v Praze, odkud se přesunul do Plzně do Švandovy společnosti, kde se začal věnovat i režijní činnosti. V Plzni se seznámil se svojí budoucí manželkou, operní pěvkyní Krescencií Josefou Marií Královou. V roce 1879 manželé nakrátko působili v Německu, po jejich návratu se stal Budil hercem a režisérem Pištěkovy společnosti na Vinohradech (1881–87).

V roce 1887 získal Budil koncesi a založil vlastní divadelní společnost, se kterou působil v mnoha městech napříč republikou, např. v Brně, Hradci Králové či v Plzni, kde si nechal v roce 1888 postavit vlastní arénu Na obcizně. V Městském divadle v Plzni působil od roku 1902 coby režisér a dramaturg, svoji činnost musel ukončit kvůli zdravotním omezením v roce 1912. Těžištěm plzeňského repertoáru byla zejména činohra.

Hudebně dramatická část dramaturgie se sestávala z velké části operet, uváděl díla od Carla Millöckera, Carla Zellerera, Arthura Sullivana, Franze von Suppéna či Roberta Planquetha. Z operních představení byla v Plzni uvedena Mozartova *Kouzelná flétna*, Verdiho *Aida*, Pucciniho díla *Bohéma*, *Tosca* či *Madama Butterfly*. Mezi další uvedená díla patří *Život cara* od Michaila Ivanoviče Glinky, *Braniboři v Čechách* a *Libuše* od Bedřicha Smetany, Dvořákovy opery *Čert a Káča*, *Dimitrij*, *Rusalka* a *Jakobín*, *Švandu dudáka* od Vojtěcha Hřímalého, Sudovy *Boží muka* či *Psohlavce* od Karla Kovařovice.

Na brněnském jevišti představil Smetanovu *Prodanou nevěstu*, Mascagniho *Selskou čest* a *Sládku prestonského* od Adolpha Adama. Vedle dramaturgického výběru, sám některé operní a operetní tituly režíroval. Pod pseudonymem Benjamin Smola podepisoval překlady libret, přeložil operety *Ptáčník* od Carla Zellerera a *Noc v Benátkách* od Johanna Strausse mladšího. Pro plzeňskou scénu sestavil zpěvoherní ansámbl, mezi jehož členy patřila mimo jiné jeho choť mezzosopranistka Cenzi, tenorista Bohumil Pták, sopranistka

Karla Fürstová, Vilém Kareš, barytonista Otto Krušina a další. Ve svých teoretických pracích se věnoval zejména dějinám českého a hlavně plzeňského divadla.

Výběr z díla:

Z mých ředitelských vzpomínek (Praha 1920).

Nové městské divadlo v prvním 25 letí (almanach Divadlo města Plzně 1902/27).

Ochotnické divadlo a jeho režie (Plzeň 1919).

Nové městské divadlo v prvním pětadvacetiletí, Divadlo města Plzně v letech 1902–1927 (Plzeň 1927).

Literatura

I. Lexika

ČSHS.

II. Ostatní

Budil, Vendelín: Z mých ředitelských vzpomínek (Praha 1919).

Deyl, Rudolf: Milován a nenáviděn (Praha 1941).

Deyl, Rudolf: Vavříny s trny (Praha 1973).

Spalová, Olga: Sága rodu Budilova (Praha 1978).

Kabinet pro studium českého divadla: Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů (Praha 2000).

Čekanová, Markéta: Vendelín Budil a Plzeň: po plzeňských stopách Vendelína Budila (Plzeň 2013).

https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=70

http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Budil,_Vendel%C3%ADn

Eliška Boháčová